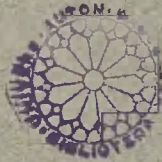

OFRENA

Llorenç Riber, Joàn Draper, Angel Guimerà, L. Nicolau d'Olwer,
Guerau de Llost, Joàn M. Guasch, Fidel Riu Dalmau, Ramón de Curell,
Maria Domènech de Cañellas, Dolors Monserdà de Macià, Miquel
Ferrà, J. Vilar, D'Armand, J. Vives i Borrell, Prudenci Bertrana,
: :: Modest Roca, E. Isern i Dalmàu, J. A. Font i Casas : :

BARCELONA

Any I --- Núm. 2

40 cèntims

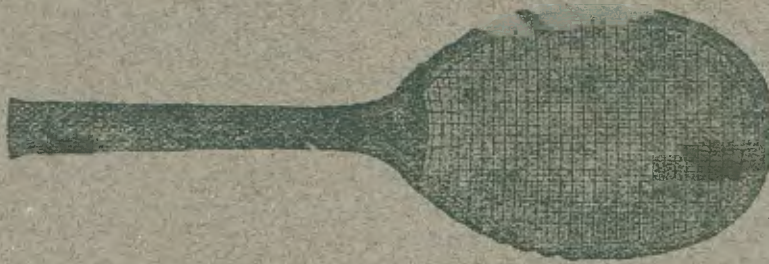
n. 46.025

ARMERIA

: VAITGE I SPORT :

Marca registrada

Legítimes politxes
SANDOWS

Únics agents per a Es-
panya dels pesos amb
: ressort energètics :

DEPOSITARIS DE LES MOLT ACREDITADES
RAQUETES ANGLESES MARCA SPALDING

Pilotes, Xarxes, Premses i tot lo referent al joc de Tennis
Escopetes de fabricació belga, marca **RENARD** registrada.

DEPOSITARIS EXCLUSIUS

LAPLANA I CAPDEVILA, S. en C.

**FERNANDO, 15
: BARCELONA :**

IBERIA MUSICAL

PLANTADA, ALEGRET I ROS

CANUDA, NÚM. 15 - BARCELONA

GRAN CASA EDITORIAL I MAGATZEM DE
MÚSICA : VENDA I LLOGUER DE PIANOS

Grans depòsits de Música de tots genres i edicions per a piano, cant i piano, i instruments diversos; d'estudi, concert i ballable

■ Especialitat en música de tríu, quartet, instruments de corda i orquestra propia per a Cines, Cafès, Teatres, etc., etc.

EDICIÓ IBÉRICA

Primera publicació espanyola completa de les obres mestres dels grans músics, per a piano, cant i instruments, amb text castellà i portuguès

Acaben de publicar-se les *Romanzes sens paraules*, de Mendelssohn, i les *Sonatines*, de Köhler (llibres 1er al 4.^{rt}), de text aquestes a l'Escola Municipal de Música. En preparació: Bach - Liszt - Schubert - Schumann. Única casa a Barcelona que té en dipòsit obres de Cramer - Czerni - Bach - Chopin de text en dita Escola. Editors de la major part d'obres de text en el Conservatori del Liceu, de Barcelona, i en l'Escola Nacional de Música, de Madrid.

ARS CHORUM

Gran publicació d'obres a veus soles amb reducció per a piano :: Especialitat en música religiosa verbal i orgànica ::

Obres per a piano de les modernes escoles francesa, russa i alemanya :: Gran assortit : : : en balls de gran moda : : :

DEMANEU CATÁLEGS

LA CASA
JOAQUIM RICHARTE GALBAS

és la Merceria que té més surtit
:: i ven més barato de Gracia ::

— Especialitat en Adornos —
i Fantasies per a Sombreros

Salmerón, n.º 72 (chanflá Travessera)

TELEFON 7249

BARCELONA (GRACIA)

**NOTA : Aquesta Casa per a obtenir grans existencies
de genres moderns, és convinguda amb Sucursals
que té a l'Extranjer.**

PIANOS

F
A
B
R
I
C
A
C
I
Ó

SONORITAT MARAVELLOSA
GARANTIA PER 10 ANYS
VENDES AL COMPTAT I A
PLASSOS DESDE 5 DUROS
: : : MENSUALS : : :

Fàbrica: Coello, 192
Depòsit: Aribau, 36, Entr.º

A
R
T
I
S
T
I
C
A

ORPHEUS

MAL DE CAP · NEURALGIES

I TOT DOLOR NIRVIÓS

es calma i cura amb les conegudes

TABLETAS KAMNOL

Un estoix d'alumini amb 12 tabletas

UNA PESSETA

EXIGEIXI'S AQUESTA FIRMA

DEPÓSIT:

FARMACIA MOBATÓ - Passeig S. Joan, 77

LA REVISTA

Quaderns de publicació quinzenal

Sotscripció trimestral: 1 pta.

Número solt: 20 céntims

REDACCIÓ I ADMISTRACIÓ
Corts Catalanes, 613, baixos

OFRENA

ANY I : NÚM. 2

REVISTA CATALANA

DESEMBRE 1916

A SANTA LLUCIA

L'ull és la llantia del cos;
O Santa Llucia aorbada,
qui en la llum meravellada,
aixequeu, en dolç repòs,
la faç, viuda de mirada.

Apar que el front s'aureoli
d'horror i de fosquetat
com un bell temple oscurat
sens el surt de llum de l'oli.

Vostres pupil·les immenses
insondables de blavors
han naufragat dins les denses
tenebres interiors.

Més, és vostra faç divina
iraluzenta de clarò
jatsia no l'il·lumina
l'oli de la visió.

I és que la bella llum d'or
qui els vostres membres amara

LUCERNA CORPORIS TUI OCULUS EST.

us ve de la llum del cor
qui us regala de la cara.

Blana llum siciliana
bé regà vostres grans ulls;
més, d'interna clariana
de misteri eren remulls...

Eren dues gemmes vives:
Jesucrist les cobejà:
belles gemmes pensatives,
i vós les hi vareu dâ.

Guardonà la doble ofrena
—safirs voltats de rubí—
omplint l'ànima serena
dels mil ulls del Querubí

qui amb son esguard impassible
contempla, tant com se vol,
fit a fit, l'inextingible
farga viventa del Sol!

LLORENÇ RIBER

Del llibre pròxim a sortir *Inter lilia*.

ÉGLOGA MARINA

M'ha despertat el dring de picarol
del riure qui ma vida ha fet esclava.
Per la cambra s'havia estès el sol
i, fidel com un cà, el meu sòn vetllava.

He guaitat rera els vidres balconers:
d'aprop venia la rialla clara!
En l'eixida, dessota els tarongers,
jugava amb nostre infant la seva mare.

Quan m'han sorprès darrera del balcó,
m'han fet adéu i s'han posat a corre,
que aprop saven la platja i la flonjô
calenta i fina de la seva sorra.

M'he acabat de vestir pausadament.
L'aigua era freda, prò, mentre em vestia,
la claretat del jorn m'ha anat prenent
el còs, com una tebia correntia.

Després he anat vers ells. D'un troç enllà
l'amor ja m'ha donat la benvinguda:
ella, fent batre l'ala de sa mà;
l'infant, venint a mi de correguda.

I jo llavores m'he sentit commós
perquè em donaves tanta benaurança,
dematí de gener esplendorós,
gera plena de llum qui va tombant-se.

El cel, intransparent, combat cristall,
lliure de núvols que són pompa vana,
semblava, de serè, fet de metall
i ressonant com una gran campana.

Només llua el sol, esguard encès
vessant foc a la mar a torrentades
i ella, com noia a qui mira el promès,
es movia amb un lleu rumbeig d'onades.

Enllà, la vila duia el cap guarnit
amb el mimbe d'una auria polsaguera;
als camps, l'ameyllerâ havia florit
per un miracle de la primavera;

i fulgia en les coses tal encís
que a l'esguard amatent feia sorprendre,
com si de Déu el món de nou eixís,
amarat de frescor humida i tendra.

En tant, l'infant se m'ha penjat al coll
i aixís hem arribat fins a l'esposa.

Duia el cabell d'aigua salada moll
i a cada galta una llum blanca i rosa.

Ella llavors, enjogassada en gran,
me l'ha agafat, i aixís la criatura,
de mi an ella i an a mi tornant,
era un vivent trofeu de la ventura.

I hem seguit un llarg temps l'idíl·lic jòc,
inventant cada cop jo noves tretes
que brunyien el rostre d'ella amb foc
i l'infant celebrava amb ball-manetes.

Fins que l'esposa al cap i al fi s'ha dat,
cançada de lluitâ i de tant riure.
Jo llavores, corprès del bell esclat
de joia que floreix el nostre viure,

n'he dit la lloa aixís:—Aquest plansó
ens ha fet pares i infants tot d'una.
Dem-ne mercès a Déu Nostre Senyô,
car és aquesta la més gran fortuna.

Prenem patró del viure de la mar:
enc que és vella d'innúmeres anyades,
es sent amb tal dalit que juga encar
amb l'enrenou constant de ses onades,

posant aixís damunt sa plenitut,
que no veurà ningú mai extingida,
el ritme d'una eterna joventut
que és un càntic a lloa de la vida.

Ritmem també, com ella, el nostre esforç
amb el dringar frescal d'una rialla,
pensant que, si la xarxa ve que es torç,
és per dur-nos més bella presentalla;

que fan igual camí els remes enflorats
i, a més, l'esguard major encís hi trova;
que una cantada als bogadors cançats
els retorna a la tasca amb força nova.

Per'xò ens dem al treball com a l'oneig
la barca frescadora, radiant,
empesos per la joia que és llaveig
qui infla la vela al mateix temps que canta.—

I he plasmât el meu dir, posant en alt
del nostre infant la blanc-rosada tofa,
car és alhora flor i fruit i estrofa
i per ell nostra vida és immortal.

JOAN DRAPER

ANGEL GUIMERÀ

ELS qui seguim com espectadors el moviment literari català, hem sofert el que podríem dir-ne l'*atracció del geni*. Sempre frisem per poder parlar amb alguna d'aquestes grans figures que han enalzit el nom de Catalunya. Però ensemps, som domenyats d'una estranya emoció, una mena de temor que ens coibeix i que fa esdevenir tremolosa la paraula, càl·lida de l'encís espiritual que ens corprèn.

Així es comprèn que l'entrevistar-nos amb en Guimerà fos per a nosaltres, joves inexperts, un motiu de joia i de temença alhora. Car En Guimerà és una valor que sura per damunt els canvis i mutacions que necessàriament es succeeixen. No hem d'enalzir una vegada més la personalitat del gran dramaturg, però cal recordar qui és En Guimerà com a escriptor. El seu nom va junyit al record dels entusiastes catalanistes qui mig segle enrera fundaren la societat «La Jove Catalunya», breçol de les campanyes que han renovada la Catalunya renaixent; va junyit als Focs Florals, on per primera

vegada fou conegut del públic i on assolí un triomf ressonant l'any 1877; va junyit, en fi, a aquell drama intens i immortal que es diu *Terra Baixa*, i al seu protagonista, el *Manelic* tan popular, símbol de l'idea de tot un poble, i el cor del qual bategarà amb el del nostre poble mentre aquest existeixi.

La menció de *Terra Baixa*, parlant d'En Guimerà, és inevitable. Car l'obra mestra del nostre autor no és un drama com els altres: és el tipus, la representació de tota una literatura dramàtica. En Guimerà és el veritable fundador del Teatre Català, i va esser-ne l'únic nodridor d'esperit modern durant molts anys. Fou veritablement el qui renovà aquell teatre raquílic de pagesos romàntics i bromistes sense solta.

Per'xò En Angel Guimerà gaudeix d'una popularitat envejable i per'xò la seva obra dramàtica, en conjunt, és immortal i ha esdevingut valor universal.

Aquest fet d'haver traspasat les fronteres i fins la mar gran, no és, però, obstacle per a regonèixer que

En Guimerà parlant amb els seus companys al Café Continental. (D'esquerra a dreta: Folch i Capdevila, Aldavert, Augé, Via, Sans, Guimerà, Basas, Isern, Capdevila).

(Fot. Castells)

sa producció és eminentment nacional i que el segell de catalanitat és el que sobressurt en totes ses planes.

Afegiu-hi la seva força poètica, que el col·loca entre els poetes de primera fila, il·lencís que vessen ses rondalles populars, i tindreu esquematizada la personalitat indefinible de N'Angel Guimerà.

En Guimerà és un home gran, no sols literariament, més també tractat com a particular. Això, que sol repetir-se sovint en els genis, es comproba als pocs moments de coneixe'l i parlar-hi.

Una de les coses més típiques d'ell és la diària estada al cafè Continental, on sempre es troba amb una colla d'artistes i amics seus. Nosaltres, que volem copsar els moments pintorescs dels homes representatius, cap allí endreçarem els passos, disposats a sorprendre'l *infraganti* i fer-lo *mapar*.

Asseguts entorn séu vam trobar-hi en Lluís Vía, l'Aldavert, en R. Folch i Capdevila, en Miquel i N'Antoni Auger i en Francisco Basas, català resident ordinàriament a Xile. Aquest últim ens ensenya el periòdic «*Germanor*», que

publiquen els catalans en aquell país tan apartat.

En Guimerà ens parla de la temporada de Teatre Català que tindrà lloc pel març a Novitats, estrenant-se el séu tan esperat drama *Jesús que torna*.

El séu ideal fóra que el representessin l'Enric Borràs i la Xirgu. Ens enterem també de l'afer del Romea i de la malvolença dels seus propietaris envers el nostre Teatre Nacional. De totes maneres, l'optimisme s'imposa. Creu En Guimerà que actualment, una temporada de Teatre Català, ben dirigida, ha d'assolir un respectable èxit moral i material.

El venerable mestre està satisfet de la pel·lícula *La reina jove* que aviat es projectarà en els nostres cines. Sembla que se'n preparen d'altres obres seves.

També hi ha alguns comentaris per a *OFRENA*, ben falaguers certament. L'emoció de sentir-nos alabar ço que és un troç de la nostra

ànima ens priva de palesar el nostre agraïment.

I així ens despedirem de la colla. En l'entrevista amb En Guimerà hi aprengüerem una bella lliçó: la lliçó de la fè.

En Guimerà quan era jove

INDIBIL I MANDONI

FRAGMENT D'UNA TRAGEDIA PER ESTRENAR

Les tres filles d'Indibil estiàn entre'ls arbres. Veuen venir a Ròmul i fugen Geida i Grévola. Bróyda no té temps per fugir. Al desaparèixer diu:

GERDA
Si ja és aquí! Si ja és aquí!
RÒMUL, *entrant*

BRÓYDA
Deixa'm.
RÒMUL
Bróyda, pels déus!
BRÓYDA

Ai si savien
que ets amb mi!
GRÉVOLA, *de fóra de l'escena*
Ja mirem...
RÒMUL

Bróyda! Que hermosa la terra s'ha tornat d'ençà que em mires! Canten aucells per tot, i obren sos càizers les flors dels camps, i arreu fins les espigues s'acosten dolçament, i a cau d'orella ton nom i el meu, Ròmul i Bróyda es diuen,

BRÓYDA
Ròmul i Bróyda, si, que ho sento en l'aire, que amor és tot lo que en el món té vida...

RÒMUL
I se cerquen de lluny i aimant-se es besen fins núvols i muntanyes, mars i ribes.

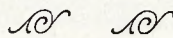
BRÓYDA
Només l'home és crudel!
RÒMUL

Només ton pare!
BRÓYDA
Quina dissort la nostra! Jo voldria morir a vora teu, Ròmul!

RÒMUL
Ma esposa!
Ho vols ésser ma esposa? Bróyda, diga-ho!

BRÓYDA
Morta que fos i a dintre de la terra, per cridar-ho alre cop l'apartaria.

RÒMUL
Morta que fossis, jo prenen-te als braços l'halè de boca en boca ens portariem, i fent camí sobre de mars i terres anant a la deesa li diria;

torna-la al món, que es marciràn les roses,
les fonts s'estioncaràn, cauràn sens vida
les estrelles del cell,... I a l'altar Venus
un lloc a vora séu, mon bé, et faria!

BRÓYDA

Ròmul: tos déus no són els de mon pare,
i ells volen nostra mort perquè ens odien.

RÒMUL

Ton déu quin és, oh Bróyda?

BRÓYDA, *en veu baixa*

Ets tu.

RÒMUL

Só un home;

i só feliç més que ells, que a mi no arriben :
perquè jo et tinc a tu, i ells no. Si una hora
jo el tingués son poder, prou que faria
caure pluja d'amor sobre la Terra
dels ulls dels déus, per esborrar les fites
partioneres dels pobles.

BRÓYDA

Oh sí, Ròmul!

RÒMUL

Posa la mà sobre mon cor, i digues
què hi ha en ell d'enemic : igual glateixen
per tot, que són iguals els cors que viuen.
Mes no ho creu pas ningú, oh rabia, Bróyda!
Com aplacar ton pare?

BRÓYDA

Correria

primer tota la sang de nostra raça.

RÒMUL

Doncs anem-se'n tots dos; no hi ha altre via.
No tens coratge, Bróyda?

BRÓYDA

Oh quina engoixa!

RÒMUL

Si tu bé ho sabs! Ton pare no es resigna
a que l'hagi vençut la gent de Roma,
i altre cop vol combatre. Mes vigila
Tarraco amb ses llegions, i a la impensada
aquí cauràn a sang i a foc, polcina
i cendra fent de tota aquesta raça
que és raça de malvats.

BRÓYDA

Ròmul : a dintre

de mon cor m'has ferit.

RÒMUL

No, tu no!

BRÓYDA

Deixa'm,

que jo sóc de mon pare...

RÒMUL

Oh!...

BRÓYDA

...i fes ta via;

que amb mi sols els malvats, que aquí és ma raça!

RÒMUL

Bróyda!...

BRÓYDA

Vaig a la mort, que no puc viure
ni amb tu ni lluny de tu i camí no ens resta.

RÒMUL

Oh calla Bróyda!

BRÓYDA

I Ròmul, tu et planyies
dels odís de la terra, i tu ets de Roma.

(Ròmul amb el cap baix diu que si amb energia.)

Roma, la lladre de les patries lliures!

RÒMUL

Bróyda!

BRÓYDA

Sí, que ets dels lladres!

RÒMUL

Pels déus!

BRÓYDA

Ara

hi ha els dos pobles davant; no ens coneixiem!

RÒMUL

Quina engoixa en mon pit! Com ets tu, Bróyda?

Ah, ets com jo! Malhaja, que aquí dintre

(Per son cor)

hi ha quelcom que ha enfondit i que governa,
perquè ve dels passats; i cada fibra
de ma carn, com m'ho diu que sóc de Roma!
Mes per sobre de tot hi ha una llum viva
que llença foc i que no es vol abatre,
tota esperit, i que eixordant me crida:
que per tu, jo ho sóc tot. Tu ets ilergeta,
mes dels teus no ho ets pas...

(Bróyda vol respondre)

que tu m'estimes.

Diga-m'ho, Bróyda! Parla! Més el rostre
no apartis, no. Mata'm primer, ma vida!
Morim tots dos, si vols, mes que s'abracin
nostres cossos finant, i terra endintre
nostra polç per a sempre!

BRÓYDA

Ròmul!

RÒMUL

Bróyda!

T'estimo! Jo t'estimo! Els odís siguin
aquí, arràn de les feres. Sobre els núvols
treiem els caps nosaltres.

BRÓYDA

Jo voldria

que no aborriessis a ma gent.

RÒMUL

No ara.

BRÓYDA

Si ells t'han fet bé!

RÒMUL

No, Bróyda.

BRÓYDA

Si, si. Mira:

m'han portat als teus braços.

RÒMUL

Ben cert, Bróyda.

Oh, benhaja ta gent!

BRÓYDA

Com jo malícia

no tinc als teus. Aquells que han fet a Ròmul
no poden ser dolents.

RÒMUL

Lluny l'odi!

BRÓYDA

A dintre

del pit no hi troba lloc, que l'amor l'omple.

RÒMUL

Fos aixís tot lo món!

BRÓYDA

Tantdebò un dia

s'acabin per a sempre les rancúnies
entre homes i entre déus.

RÒMUL

Oh vina, vina!

(Es besen. Apareixen de sobte Grévola i Gerda.
i darrera d'elles, Indíbil i Mandoni, sorprenent-los).

ANGEL GUIMERÁ

JORDI DE SANT JORDI

Natural del regne de València, com molts dels millors poetes catalans, «petit e curt d'alfizomia», fou En Jordi de Sant Jordi. Les seves dates oscilen entre 1414 i 1420. *Cambrer* d'Alfons el Magnànim reb d'ell espesses mercès, i qui sab si alguna missió reservada; el cert és que en 1416, *mandato et ordinatione* del rei, emprèn un viatge a França.

Coneixedor dels clàssics provençals, recorda Arnaut de Moroill, Bernat de Ventadorn, Rigaut de Borbezill, Guillem de Bergadà, Folquet de Marsella, Clara d'Anduze i Rimbau de Vaqueiras; imita el monjo de Montaudon, tradueix Pere Cardinal i composa alguna obra netament trovadoresca. També influeix damunt d'ell el Petrarca, —no l'erudit al·legorista dels *Triomfi*, sinó l'enamorat melancòlic de les *Rime*.

En Jordi de Sant Jordi no defuig la tradició; car no és l'anar contra corrent, sinó la força que porta dintre, el que fa gran un artista. Ell és l'únic poeta català que no desdiu al costat d'Auziàs March. No tindrà potser l'intensitat d'expressió, ni aquella exactitud en fer anatomia de l'ànima—bé que sigui de mal acomparar un poeta de vint poesies amb un de cent-vint-i-vuit—; però estima apassionadament, i sab traduir la seva passió amb paraules belles i amb imatges fresques, sense *manera* i sense carcassa escolàstica. Per ço, de tots els poetes del quinzenè segle és el més acostat a nosaltres.

Per En Jordi l'amor és l'estat perfecte de l'home.

Car sens amor Déu null hom aconsella...
No pot re dir ne far que bé estia
Null hom si doncs ja d'amor no n'és pres...
Mas cell qu'amor vol per son hom pendre
Tot son pret met en veray pretz muntar
E no'l veyrets a dir viltats deixendre
Per nulla re, ne de leigs faits obrar.
En als no entén ne met engany ne cura
Mas com a tots se puixa far gresir;
Despendre el play e dar ultra mesura,
Per que cascú vulla de luy bendir
E no fem gens pauvertats ne fretura,
No entén que a menys pusca null temps venir
Car son cor és enriquit d'amor pura
Tal que jamai no'l lays empobresir.

Jordi canta—canta com poeta i com músic, «ca fué músico excelente», diu el Marquès de Santillana —d'amor per Na Isabel, a qui anomena «Reina d'Honor». Ve l'hora del partiment. Jordi, comanant quatre homes d'armes i acompanyat d'un altre poeta, N'Andreu Febrer, l'any 1420 s'embarca en l'expedició del Magnànim contra Sardenya i Còrcega. I al pendre comiat de la seva amada, pressentint la llarga absència, exclama:

O Deu! e còm poray de mort campar,
Quan me veuray sol, ab pensa torbada,
En un vaixell de fust llay en la mar,
Absent de vos, luyat d'esta encontrada?

En l'enuig de la navegació velera, en el tedi del campament, el poeta anyora Na Isabel, i li escriu:

A, cos gentil! quan de vos me partí
E us viu sus alt al vostre mirador,
Morí cuidí, ton greu dolor sentí!
Així'm destreny de son poder amor!

Mas, com forçat, jo faray mon voler,
E pres comiat de cos, goig de ma vida,
Planyent, plorant e ab greu desesper
Maldint lo jorn de ma trista partida.

Tot plorant d'anyorança, però, en la reconquesta de Sardenya, i a Còrcega en la presa de Calvi i en el setge de Bonifaci, el poeta actua com guerrer estrenu. Allí, cara al perill, els «enemics valentment guerrejant», com aconsellava el *Cerimoniós*, Jordi és adobat cavaller—se'l tracta ja de *miles* o *mossèn*—i reb l'alcaidia de la Vall d'Uixó, amb dispensa de residir-la.

Dominada la Còrcega, passa a Nàpols amb el rei. Quan harallat aquest amb la seva mare adoptiva la reina Joana, el dia 4 de març de 1423, el *condottiere* Francesco Sforza es llença contra la indefensa ciutat de Nàpols, Mossèn Jordi,

d'armes sobrat e per major poder,
no per default gens de caballeria,

amb molts d'altres catalans cau presoner de guerra. Llavors, en duríssim captiveri, tancat i engrillonat,

Desert d'amics de béns e de senyor,
en estrany loc, en estranya encontrada,
lun yde tot bé, fart d'enuig e tristor,

orgullós de la seva conducta,

car ay fait mon poder
ab tots los bons que'm trob en companyia,

escriu al rei, angoixós perquè no s'apropa l'hora de la llibertat,

e més com vey ço que'ns demana Sforça,
qui no sofer algün rahonament,

venint-li com a demanar la mercè de rescatar-los:

Rei virtuos, mon senyor natural,
tots al present no us fem altra demanda,
mas que us recort que vostra sang real
may defallí a qui fos de sa banda.

No en sabem res més, de Mossèn Jordi. Morí en el captiveri? morí tot just de sortir-ne? fou llarga o curta la seva vida?... Quan ja era mort, el Marquès de Santillana escrigué la *Coronació de Mossèn Jordi*. Aquesta obra no és datada (anterior a 1449, però) i només serveix per testimoniar, una altra vegada, l'admiració que li duia el gran poeta de Castella.

Mossèn Jordi escrigué versos d'aquells que sols, isolats, tenen prou força per aguantar-se i viure independents:

No's part mon cor de vos tant com dit d'angle...
Tant hay de joy per amor qui'm penetre...
Cargat d'amor e pobre de ventura...
Bella sens par, ab la presencia noble...
E sospirant va creixent ma follia...
E vai com foll parlant en oradura...
Amor, amor, bé és foll qui'en vos se fia...
Ab ira gran que'm frasgir e'm repren...
Ara'm content de ço que'm fa tristura..

aport d'expressions, veritables trovalles, com aquella que en la passió d'amor el cor «ha l'afany e'ls ulls han lo plaer».

I en un altre orde d'idees, els *Enuigs* tenen observacions d'un picant humorisme, sobres les petites molesties de la vida quotidiana:

Après m'enuig, si escric secret
letra on va part de mon fet,
lo fat grosser perque s'hi met
pus no'l demán...
Ez en hivern pujar al port
ab temporal,
e quan fa vent descominal,
e caminar per arenal,
e fum sens foc dins un hostal.
Ne qui sol va
per camí pla
e puys lo pret...
E dels mosquits
quan en les nits
dormiré ferm...
E qui no'm do quan jo'l ne prec,
ne quan sovint trob a qui dec,

ne dòna ab magre cos e sec,
ne larc consell,
quan no l'apell,
ne jaure sol.

Per la gloria de Mossèn Jordi, però, n'hi ha prou d'una sola poesia, que el poeta més excels pot envejar-li,—aquells sonors, aquells passionats, aquells punyents *estamps*, que comencen:

Jus lo front port vostra bella semblança
de què mon cor nit e jorn fa gran festa,
car remirant vostra bella figura
de vostra fas m'és romasa l'emprenta
Que ja per mort no s'en partrà la forma;
ans quan seray del tot fores d'est segle,
cels qui lo cos portaràn al sepulcre
sobre ma faç veuràn lo vostre signe.
Gloria al poeta! Gloria a Na Isabell

L. NICOLAU D'OLWER

EL CAÇADOR

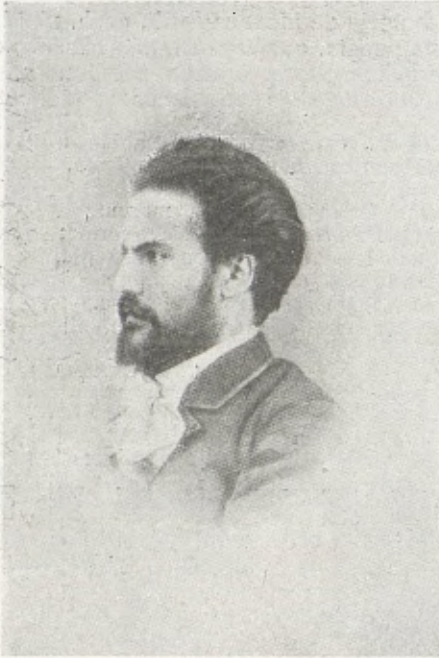
Encara és nit. Travessa el caçador l'entrada.
A dalt més alt ressona el bleix d'una criada.
Ací a la vora, on cría la jova el més petit,
es sent el bruit dels llavis al pendre i deixà el pit.
I mentre del rellotge la pèndola feixuga
repica, a l'establia un escamot remuga...
Tot just apunta l'auga que surt el caçador.
Esguarda les estrelles i diu la oració.
El perdiguè una passa més endavant camina.
una fageda augmenta la fosca matutina.
El vianant per veure-hi quan ensopega un roc
pipa més fort. L'aubada s'enrosa poc a poc
i la carena emporpra i la calijja esberla.
En el joncar pelluca l'aixeribida merla,
s'ajoquen els enganya-pastors i, matiner,
el caçador, restobles atravessant, primer
que el sol-ixent arriba al cim. Com una garba
rellenta, li degota, del serení, la barba.

La marinada freda li ve d'un esboranc
de la muntanya. Ovira la mar, sense entrebanc
de serres ni de núvols, la mar qui s'esparpella
fonda, llunyana i blava. A l'abraçar-se amb ella
de lluny estant, el sobta l'espai i l'escomet
com una esgarrifança d'isolament i fret.
I tot, fins la cacera, llavores donaria
per retrobar-se encara dins la pairal masía,
dins l'ample llit on sola deixava la muller
tan adorant i tebia... Mes a l'instant revé
la virior perduda i amorosit aclama
el perdiguer, les nines enceses d'un flama
més forta que l'encesa manyaga de la llar.
I oblida la masía i la llunyana mar
i al goig de la cacera tan ubriac es dóna
que, si gosés, els núvols encalçaria amb fona.

GUERAU DE LIOST

EN RAMÓN PICÓ I CAMPAMAR

De mort, quasi sobtada, passà d'aquest món a l'altre, als 13 dies del més de Novembre, l'egregi i cavallerivol poeta mallorquí Ramón Picó i Campamar, Mestre en Gai Saber.

No feia gaire dies que l'havia jo trobat pel carrer de Còdols, recién-arribat de son estiueig de Mallorca, polític com sempre, i m'havia parlat afectuosament, amb sa veu lenta i profunda. Menava al costat una pageseta gentil qui portava l'embadaliment de la ciutat en sos grans ulls de cérvola astorada: el noble vell se sentia rejuenit al costat de la pollensina adolescent, parenta seua. Poc m'havia de pensar jo, que aquella fos la vegada darrera que amb ulls mortals l'hagués de veure.

Ja era passada d'estona l'època d'En Picó militant qui lluità per la patria i n'estimulà la resurrecció. Amb mà brava havia cullit tres englantines: *Visca Aragó!*, *Depressa!*, *Ferrià V*: poesia orada i menaçant una mica endolcida de mallorquinismes, com gotes de ou en una verga espinosa. Sobre el fàcil lliscar del romanç s'hi apilota una nuvolada torva, com en la seua fesomia, unes celles aspres i dures damunt la dolçor de la faç. Son front covava una fantasia de sinistres fulguracions, com un llamp que esqueixa tenebres.

Si voleu sebre de n'Oms
quina la sòrt és estada
del castell de Perpinyà
mirau la torre más alta,
que el seu cap allà hi veureu
ficat al cim d'una llança:
groc lo veureu si el mirau
anit qui fa lluna clara.
tot embullat dels cabells,
begut de polsos i galtes
la color morta i ulls clucs
la boca oberta i morada.

Entre la fosca tràgica del *Visca Aragó!* balanreja al vent l'horror d'aquest penjat; i el romanç fineix amb la cançó de l'Espasa, iracunda com un antic sirventès.

Ben curta és la seua rica heretat poètica. Amb mans lentes i amoroses treballà aiximateix els goticismes de *Lo Testament del Cavaller* i *Martiri de Ramón Lull*.

Per aquella gentil vila de Pollença — *magna patens vitum* — tenia el poeta brau enyorances dolcíssimes: la seua parca producció en porta la llum i el perfum. Cantà les dances de figareleres en *El sequer*; i cantà la sang vivificadora del *montòna*, el Falern d'aquelles terres, en les frescotes estrofes de *Eu celler*.

Xenius, el de mil veus, escrivia en son Glosari, sota el títol *Quan els poetes moren*:

«Quan mor un poeta hi hi ha sempre, a alguna part, un paisatge, que misteriosament es mustiga i perd l'ànima.»

El paisatge que es mustigà, en la mort d'En Picó, devia ésser aquell paisatge que evoca En Gabriel Alomar en son article necrològic, daurat de sol ponent, plè d'horaciana serenitat, commogut per una vibració de campanes llunyes, damunt l'eixam brunzent de les vivendes pollensines, aon el poeta somnià bastir-s'hi una casa, amb una clastra i una cisterna; vora aquell penyal, erigit com una làpida, qui esperava el *Beatus ille* català gravat en caràcters romans. Aquest *Beatus ille* és l'estrofa sereníssima del cantor de *Cala gentil*:

...a l'hora que el sol declina
me sent cor-fondre dins la divina
serenitat

O dolç moment! O glop d'Eternitat.

Bon repòs i bon remei que Deu li dó!

LLORENÇ RIBER

PARAVENT XINESC

Oh quina nit! El *paravent* de Xina
com un troç de jardí sempre florit,
vetllarà silenciós l'hora divina
tot perfumant la magestat del llit.

Jo et besaré la flor de les parpelles
que és el besar mes plè d'encantament
i al fons del *paravent* guarnit d'acelles
hi esclatarà el desig del mancament.

I rajarà la sang de la ferida,
d'aquell ferir d'amor que dóna vida...
I el *paravent* xinès resplendirà.

I allargaré les mans, com qui cull roses,
i tu em daràs encara, noves coses
per esfullar de nou, al fer-se clà.

JOÁN M. GUASCH

PASA LA MEVA NAU...

(De Carducci)

Passa la meva nau sola entre plant
dels alcions per l'aigua tenebrosa,
i arreu l'envolta en lluita perfidiosa
el trò de l'ona, el llampegueix vibrant.

A la perduda costa es gira en tant
dels meus records la cara llagrimosa
i es rendeix l'esperança fadigosa,
el rem que penja, estelles, contemplant.

Més a la popa esquerra mon geni es dreça
alçant dins la tempesta un cant més fort,
que el gemegar de les antenes breça.

—Voguem companys desesperats al port
on dorm l'oblit entre la boira espessa;
a l'escullera blanca de la mort!

MIQUEL FERRÀ, trad.

DESENGANY

Semblava encara una gentil donzella;
vaig retrobar-la un lluminós mafi;
com una daina, ensuperbida i bella
passà, flairosa, freg a freg de mi...

D'amor sentí la renaixent fretura,
i al voler dir-li el que em dictava el cor,
vegí en sos ulls—un temps de verge pura,—
el rastre ombrívol d'un passat d'amor.

J. VILAR

PÁGINES OBLIDADES

UN FULL DEL MEU DIETARI

Ara que ja ha passat l'onada de plaers,
i encara dels jardins ombrívols i deserts
venen odors perdudes i besos sanglotants,
finides ja les dances i la remor dels cants,
caigudes ja les hores més altes de la nit,
jo servo, tremolosa, la flama d'un neguit.

Ara que ja estic sol, me'n vinc aquí a plorar:
tinc l'ànima arborada de febre d'estimar...
Escric aquestes ralles pensant amb l'amor meu,
de la pantalla verda en la penumbra lleu;
dancen les papellones tot al voltant del llum.
De la finestra oberta ve un penetrant perfum.
Enfòra, en la foscuria, dormita tot un món...
I un gran estol d'idees s'aturen en mon front.

Vogant per l'ampla vida m'agrada reposar
i em plau deixar un rastre del meu intens gosar,
llençar una mirada lleugera al meu entorn:
m'és grat cantar la joia divina d'aquest jorn.

Que avui, a l'hora incerta, quan queia el raig darrer,
entre companys i amigues, un rostre rioler
era la flama viva mateixa de l'amor
que, amb un somris dels llavis, se féu de mí senyor.
Esclau de sa bellesa, mon sér s'hi va atañçar,
al foc de ses mirades volent-me assoleiar...
Les ombres que vingueren ens feren emmudir;
llavors tota confosa ella volgué fugir,
mes era ja ferida pel dart de joventut;
batent les pobres ales com un ocell caigut,
corría enjogaçada, rient a tot esplai
per entre llargues rames qui queien en desmai
i obríen les arcades per a deixar-nos pas
i a voltes les juntaven per dar-nos un abraç.
Devora d'unes branques on reien mils de flòs,
un sol moment mos braços voltaven el séu cos,
i un bés a cada galta marcà el séu llavi encès...
Se'm despreguè dels braços i no l'he vista més.

L'amor és un incendi que creix ràpidament;
és goig, és harmonía, i alhora és un turment.
Ahir jo m'adormía sense el més lleu pesar,
avui pensant amb ella els ulls no puc tancar...
La flaire encara sento que exhaleu els jardins,
el foc i l'ambrosía d'aquells llavis tan fins!

RAMÓN DE CURELL

PALMIRA VENTÓS (Felip Palma)

(1858 - 1916)

Emmirallada en les blanques aigües de la nostra costa brava, que tan estimava, Palmira Ventós aprengué d'elles les mansuetuts dels jorns serens i les braves dels capvespres de tempestat, i en ses llargues meditacions enfront d'aquella immensitat, ara llisa i argentada com fantàstic joiell, ara bruna i rúfula com abim infinit, son esperit inquiridor aprengué a mirar les coses del món amb aquella mirada penetrant del mariner; és aixís com la nostra escriptora des de les primeres idees que ens deixà conèixer en sos primers quadros en prosa, publicats a *Jovenut*, se'ns revelà d'un esperit desitjós de profundisar el perquè de les accions de l'humanitat i de conèixer amb tota sa puresa els mals de la mateixa.

Nascuda a Barcelona, son esperit amant de les belleses, de natura la portà a cercar-les freg a freg d'ella, i un cop fixades en la seva ànima emotiva, prenfen forma degudament dibuixada i eixien a llum portant tot l'encant de la propia bellesa i els efluvís de l'espiritualitat de la nostra escriptora.

I no solament eren les lletres les que tenien el privilegi de donar forma als sentiments de son esperit, car també sigueren els pinzells els qui trasladaren a la tela visions per ella sentides; deixeble del mestre Modest Urgell, pel que conservava un afecte devoció pregons, havia après a donar amb el colorit quelcom de la sentimentalitat que dictava la seva obra.

De cos gentil i esguard captivador, tenia la nostra escriptora en sa juvenesa tota ia bellesa i vivacitat de la nostra raça llatina, i sos ulls de mirar penetrant reflectien tota la grandesa i sentimentalitat de la seva ànima.

Son temperament observador i inquiridor es demostrà amb les seves obres, quedant netament dibuixat amb l'aparició en la Biblioteca Popular de l'Avenç del recull dels seus treballs *Asprors de la vida*, en el qual ja donà la nota precisa de sa mentalitat femenina ben orientada vers l'ideal de cercar goriment amb la palesa demostració del mal. Tenen els quadrets d'*Asprors de la vida*, moments verament humans, trobant-hi el lector, al nostre humil entendre, més força d'acció que acurament de descripció, motivant-ho segurament la gran sentimentalitat de l'autora, la qual, portada per la mateixa, dona més relleu a les accions que preses del natural tenen

la força de lo viscut, que an els medis on elles se desenrotllen.

Més endavant publicà en la mateixa Biblioteca Popular de l'Avenç la novela *La caiguda*, per les planes de la qual traspúa tota la delicadesa de l'ànima de l'autora, que com sempre té tendreses de dòna amant i bravesa de dòna forta. La Letes i en Manel son dos personatges que ens donen l'impressió d'haver-los conegut, i davant l'imbecilitat d'apoplètica d'aquella avia fins llavors discreta, emperò amb febleses d'avia, sentim un fort agreujament de no poder-li fer comprendre les consolacions de l'ànima de sa néta; tal és la força emotiva de l'obra en la qual Palmira Ventós deixà ben sentida sa personalitat de modelista.

No trobant prou representatives les lletres, Palmira Ventós cercà per a

expressar sos sentiments la paraula viva, i anímosa com quasi bé cap dòna en la nostra terra, portà ses obres al teatre, donant a les «Audicions Graner» la primera mostra de la lluminositat d'aqueix caire de la seva mentalitat, amb l'obra *Festa completa*, música de Narcís Freixa. Notinguerem la sòrt de poder conèixer aqueixa sa primera obra teatral fins que un temps després, l'hivern de 1909, la donà transformada en un drama en tres actes i amb el nom *Isolats*. Llavors si que hi assistírem a les representacions de la seva obra, i admiràrem una vegada més la sentimentalitat de l'autora infosa en les accions dels personatges de la seva obra. No tardà gaire a donar una altra obra al teatre la nostra dramaturga; durant l'hivern de 1912 ens donà a conèixer en el teatre Romea el drama en tres actes *La força del passat* que no savrem calificar de més o menys intens que *Isolats*; ja que si bé

la força del fatalisme sots la qual creuen obrar els personatges de *La força del passat*, víctimes solament en realitat de l'orgull de casta, és d'una emotivitat fortíssima, no ho és pas menys la d'aquella aguera de l'hèroe de *Isolats*, les negrures, del qual envolcallen l'ànima de l'espectador fent-li sentir el pregón isolament d'aquell desgraciat.

Encara portà al teatre Palmira Ventós altra modalitat de son intel·lecte en *Lenrenou del poble*, quadro còmic, que ens sorprengué per no conèixer aqueixes atpituts per lo còmic en l'autora; riguèrem

de bona gana durant la representació, trobant en l'obreta, ben retratada, aquella simplicitat del poble, sense deixar caure en grolleries per a ésser còmiques a les escenes que ben discretament s'hi descapdellen.

No estava pas estroçada la deü creadora de Palmira Ventós ni com a dramaturga ni com a escriptora, ja que ha deixat inèdit un volum de quadros en prosa titolat *Visions d'un paratge*, part de l'obra *La força del passat*, transformada en novel·la i un acte i tot el plan del drama en dos actes *L'onada*, quan una cruel malaltia afeblia son cos i entristia el séu esperit. Quan en nostres visites li parlàvem de les seves obres, en sos ulls hi brillava momentàneament tota l'espiritualitat de la seva ànima, però poc a poc tornaren esblaimats i un enyorament d'aquelles felices hores de treball intel·lectual s'hi reflectia...

Més de tres anys que no apareixia a la llum cap obra d'aquella intel·ligència privilegiada, i sos amics i admiradors ens enyoràvem, sense fer-ni pas esment per tal de no intensificar la rancanç que ella

prou fonament sentia; i cada vegada que de lluny a lluny la visitàvem, sentíem en nostre cor fonda tristesa de veure com prematurament se marcía aquella naturalesa abans tan forta, i ens oprimia l'ànima el veure que aquelles inquietuts inquiridores d'aquell esperit, sempre observador, eren tornades mel·lan-gioses...

I al temps que els arbres se despullen de ses pomposes vestidures i en els jardins sense flaire s'hi cimbregen les *crisentemes*, al temps que la terra és entregada en el dolç somni de l'hivern per a ressorgir-ne més potent a la primavera, la cruel malaltia que minava la vida de la nostra admirada i volguda amiga trencà el fil de la seva existència. Son cos ha desaparegut d'entre'ls vius, mes son esperit roman-drà entre tots aquells que l'havíem coneguda i estimada, i ses obres seràn la propia corona de sempre-vives que perpetuaràn sa memoria.

MARÍA DOMENECH DE CAÑELLAS

FELIP PALMA

A Barcelona han abundat poc les dònnes literates. Allà pels anys de 1870, la Massané, la Victoria Penya, l'Àgna de Valldaura i na María de Bell-lloch, era tota la nostra intel·lectualitat femenina; quan tot de sobte, ja començat el segle xx, vingueren a engrandir el rotllo, els noms de Víctor Català, Carme Karr, María Domènech i Felip Palma. Aquesta darrera aureolada amb llores ben difícils de conquirir; els llores de l'escena dramàtica.

La novetat era tan grossa, que amb gran desig vaig esperar l'estrena; i com jo per les meves dificultats en sortir de nit, no anava al teatre, tot el meu interès va esmerçar-se en esperar els periòdics, que a l'ensendemà, havien de donar compte de l'èxit aconseguit.

Malgrat el tradicional rezel que sol acompanyar les obres femenines, el drama «*Isolats*» sigué entusiàsticament aplaudit.

Per tractar-se d'una confradesa de lletres, a pesar de no conèixe-la personalment, me vaig creure obligada a escriure-li la meva felicitació per l'èxit obtingut; i al següent dia, vaig ésser honorada amb la seva visita.

Jove, elegant, atractiva, resplandeixenta de la felicitat d'un triomf justament obtingut, me parlà amb viva animació de les dificultats amb que havia tingut de lluitar per a dur a terme els séus ideals dramàtics; i tot seguit, amb cor obert, me féu participant d'espe-

rances i projectes literaris, que amb gran exuberancia, portava en gestació en la seva privilegiada mentalitat; oferint-me'n qualque mostra, narrada per ella mateixa.

Ràpid i agradabilíssim, passà el temps al séu costat; prometent-me, al despedir-se, que tornaria per a renuar el bell esplai fruit aquella tarda.

El temps, que és un gran feiner, és també un capdal oblidadiç, i un perjur defraudador d'il·lusions, de projectes i esperances...

La meua salut delicada, no em va permetre la que hauria sigut per mi agradable atenció de retornar-li la seva visita; i ja mai més vaig gaudir de goig de veure-la, ni de saber realitzats cap d'aquells cobejats projectes que revestits de l'alegria del séu triomf escènic, havien tan selectament delectat la nostra conversa...

¡Oh, la vida!; ¡La vida!.. Al full consignador d'aquella plaenta tarde, vingué a ajuntar-s'hi fa pocs dies, la plana fètrica, seca, aspre del diari, anunciant la seva mort...

Vitalitat, talent, triomf, projectes, esperances, ¿on són?

El gran misteri de la mort us ha retornat a la deü de la vostra naixença: al cel.

D. MONSERDÀ DE MACIÀ

ARMAND CARABÉN

BREVIARI

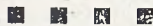

(Fot. Alsina).

Publiquem avui el retrat del jove autor N'Armand Carabén amb motiu de publicar-li en folletí, sa primera comedia *Jugat a nines*.

El fet d'ésser amic i company nostre no ens permet extendre'ns detalladant els seus mèrits.

Només hem de fer constar que aquesta comedia va assolir un èxit envejable quan s'estrenà a l'Apol, el 25 de febrer de l'any passat i que la crítica en parlà força bé, sobre tot *Renaixement*.

MOMENT

La tarde sé viva en els ulls de ta gent
—ciutat de les cases disformes i velles—;
l'espai l'ha deixat una mica de vent,
les vaques un toc errabunde d'esquelles.

Són plens els balcons de penjolls de moresec;
enmig del carrer dorm tranquila la goça;
del pou porta l'aigua a on posa el vi en fresc,
desnúa de peus i de braços, la moça.

La tarde sé viva dessorra el trepig
dels joves cavalls qui retornen de l'era;
La tarde sé viva a dintre el desig
d'aquella donzella qui va per l'acera.

FIDEL RIU DALMAU

De moda

Després dels grecs, la paraula academia no havia assolit com fins ara els honors de la popularitat; ha entrat tan de ple en el lèxic quotidià que no és estrany oïr-la deu o vint voltes per dia.

I oh paradoxa! és el jovent, aquell jovent que el fèiem indiferent i renyit amb l'estudi, el qui usa el mot de moda, amb fruïció, amb joia, amb entusiasme.

Felicitem-nos-en. El jovent d'avui torna a reprendre la seva missió i porta de nou la bandera de les grans orientacions, i encara que sembli increïble mai com ara s'han vist les acadèmies tan concorregudes. És un desig freturós, aspiració unànim que s'aixampla de dia en dia i arplega nous adeptes de tots indrets.

I es fan tan necessaries aqueixes orientacions, que ja no és possible deixar de estudiar-les, i ai del jove que no les aprengui! Restarà sorprès en el més gran dels ridícols, i la befa eixirà dels llavis que més li punyiràn; dels llavis d'una damisela.

Joves romàntics, cavallers blans que en la serenor d'una nit estel lada obrieu la finestra i extasiats amb la màgica visió d'una lluna d'argent, cantaveu a l'aimia en estrofes íntimes, mudes, creient veure sos ulls a cada guspireig; deseu la lira, fermeu la finestra i aneu a l'Acadèmia, que vostra regina ja no vol versos, ni cànctics, ni estrofes, sinó que vol la prosa d'un fox-trot accidentat. Ai de vosaltres si no apreneu la dança nirviosa i tartamuda!

D'ARMAND

L'ENCÍS OPORTÚ

Jo no sé pas que hi ha en tos ulls,
que tan m'atrauen i fascinen;
jo no sé pas que hi ha en tos ulls,
que d'un anhel tot m'il·luminen.

És la ratxada d'il·lusions
que del meu seny s'ensenyoreixen
i un bell delit d'ardents petons
que ràn de llavi me floreixen.

Si fou casual aquell mirar,
tan com casual nosra encontrada,
vès si ens podem mai deslliurar
de nostra ruta aconhortada.

És del destí, que ens fa present
de tot un món de gananies,
que ens fa gustar l'amor plaent
i ens omple el cor de gelosies.

A mi, d'aquell esguard tan teu
que em fa tenir més ardidesa;
i a tu, d'aquell abraç tan meu
que glorifica ta bellesa.

J. VIVES I BORRELL

OPINIONS

Discurs presidencial dels Jocs Florals de Sant Martí, organitzats per la Joventut "Els Nèts dels Almogavars,"

(Acabament)

La conferència pública i la biblioteca han sigut la deria dels nostres cervells. En la conferència pública s'és esmerçat tot el saber dels nostres estudiosos; en la biblioteca s'hi és anat a estudiar tot. Amb temps i llibres maduren les eminències. No calen disposicions, la qüestió és determinar què es vol apendre, o millor, què es tracta d'ensenyar. I el determini s'adobta amb mires profitoses en vistes a qualsevol remuneració llunyana o pròxima demanada modestament com un martiri per la causa sacrossanta de la cultura patrià. Per sort d'ells el tresor de saviesa humana és tan inagotable que es poden formar terribles intel·ligents en qualsevol matèria sense que ningú endevini d'on han tret l'intel·ligència ni d'on els ha vingut l'afició. I tenim mestres en pintura, música i filosofia que per entusiasmar-se amb aqueixes divinitats els va caldre refregar els nassos, a manca d'ànima, per cent volums en una sala-biblioteca. Ningú s'és adonat de la diferència essencial que separa un creador d'un magatzemista; un alambí d'idees amb un dipòsit d'idees. Imperen els definidors de biblioteca freds i inanimats com els catúfols d'una sinia. I els bons catalans llegeixan profundes disquisicions sobre literatura — aigua de sinia — escrites en català, però han de recorre a *La Novela corta* per entretenir-se. En art l'erudició també traspasa els límits concebibles i per justificar el desencaix d'un peu, es desenter en generacions, es consulta els cens artístic d'Europa, es forma un veritable empadronament d'eminències; no sembla sinó que els esguerrats s'adobin confegint noms exòtics, abocats sense cura com una perdigonada de traïdor.

No acabaria pas. Tal volta un altre dia insisteixi sobre aqueix batibull del nostre *període constructiu*.

Enfront d'això jo tinc el convenciment que no es pot ni es deu adobar altre posició que una discreta espera. Els seguidors d'en Taine han preconitzat el classicisme com a expressió de la plenitud de Catalunya assolida immediatament aprés d'en Pitarra. D'això fa alguns anys, allavors que aparegué mossèn Costa i Llobera transportant la Grècia en plena Illa de la calma.

Si la plenitud ja la teníem aleshores, ara, amics meus, estaríem tan plens que ja hauríem esclatat com una marga. Jo, seguint a en Taine, penso que som en temps d'ironia i rès més que ironia. Val la pena de posar cascabells al nostre arc de plenitud.

Quan anem a Madrid a demanar l'autonomia política i administrativa en nom del desenvolupament moral i material de nostra gent; quan ho exigim apuntant la pistola de nostra literatura gloriosa, que no se us ocorri preguntar on són en Ruyra, la Victor Català, en Pous i Pagès, l'Enric de Fuentes, etcètera, etcètera., ni tampoc on portareu una obra literària per a treure'n el preu del paper que haveu esmençat escrivint-la, ni sobre quina basa de venda calcularia un editor patriota si s'atrevis a editar-la a compte d'ell — que no s'hi atreviría. — I jo no sé quina força de convenciment pot tenir la literatura d'un país on els escriptors amb renda deixen la ploma i els sense renda la deixen també per escriure a màquina.

Tal vegada en tindreu prou d'ironia pessimista. Tal vegada esperareu el consol d'un remei; no en sé cap. Causaria un gran efecte que ara jo us digués que això s'atempera amb Jocs Florals i més Jocs Florals. No ho crec i no ho puc dir.

Jo servo una esperança, però, l'esperança en els que escriuen obeint a una imperiosa necessitat espiritual, els qui bé o malament no saben ni poden fer altra cosa, els que s'assemblen a mi mateix; massa honrats per ésser comerciants, massa càndids per ésser propietaris, massa contemplatius i somniadors per assolir l'activitat de l'esquirol en gavia rotativa; tipus que saben del cert que el mateix foren pobres en el terrible turment d'una professió contra voluntat que cantant la llum del sol, la tendresa dels infants, l'ànima del mar i de les muntanyes i esbrinant els aspectes de la vida i les harmòniques manifestacions de la natura.

El qui ha nascut per suïcida no hi ha força humana que el desvii. Ni l'exemple en la desgràcia paternal.

Admiro per sa pregonia veritat psicològica, aquella picardiosa cançó popular francesa. La mare retreu als fills la misèria a la qual els té condemnats, el pare incorregible, i els fills responen: així que serem grans; rataplam! seguirem ses pejjades. En aqueix rataplam subversiu i poca-vergonya està la salvació de la literatura nostra. Hem de posar la fè, doncs, en l'alegroi rataplam dels suïcides.

No cregueu en els sermons ni la possibilitat d'entendre als filisteus. Si estàn bé sense llibres catalans que hi estiguin. Si un patriotisme els porta als mitings, a les forades, als homenatges, a la perennal exteriorització de sentiments que desapareixen en l'intimitat, aixís que traspassen el presupost o destorben els càlculs econòmics, pitjor per ells.

Nostre suïcida no sabrà mai que existeixin. Ell passarà, farà el seu fet, donarà la seva obra, si no li editen la deixarà inèdita, si és dramàtica i no li representen la llegirà als amics, si no li alaben en començarà una altra, si li alaben no els creurà, viurà de la seva pròpia satisfacció interior com a viscut de l'inversemblable, claudicarà cent voltes a força d'angoixa material, però ell tornarà a la gestació en puresa, al part difícilíssim que és sofriment i joia a la vegada.

Aqueixos apòstols de l'exemple obren sobre les generacions des de l'ignot de llurs vides sacrificades, quan ja s'han apagat els focs follets que babarotejaven en les seves tombes. Per ells vos reclamaria un parenostre si no temés convertir la vostra gaia festa en uns detestables funerals.

Entretant esperem que neixin suïcides, que en neixin forces i que es multipliquin.

I si no en nasquessin, si tots els fills de mare devinguessin raonables? Oh, llavors! Senyores, senyors, amics: és necessari que ara mateix cada hu de nosaltres faci el propòsit ferm, irreductible, d'ésser el darrer català que parli en català, juramentant-nos a inculcar aqueixa temeritat als nostres hereus, car sols volent ésser tots el darrer evitarem que el darrer arribi.

I ara vos emplaço per aquell jorn que no parlant ni escrivent en català, es segueixi cridant: visca Catalunya!

He dit.

PRUDENCI BERTRANA

Parlem de Música

La «Orquestra Simfònica» de Madrid ha passat entre nosaltres deixant una estela tota lluenta...

Un públic creixent cada vegada en nombre i entusiasme ha envoltat als prestigiosos músics madrilenys aplaudint-los i ovacionant-los: «tindrem d'anar-los a sentir» ja es deia aixís que anunciaren la llur visita; «tocaràn Bach, Beethoven, Strauss, Wagner i música rusa» es comentava tot guaitant els programes; i acudí la gentada presurosa a escoltar, no sé ja quantes voltes per ells mateixos, la eterna «Aria» de Bach, la consabuda «Aventura» del «Tannhäuser» i no el menys imprescindible «Preludi» dels «Mestres cantaires». El públic satisfet gaudia emborratxant-se amb tanta fastuosa *luminositat* i adhuc quedà meravellósament sorprès veient aquells músics que fins *tocaven sols*, sense batuta, en tot un «allegro» d'una Sinfonia d'Haydn.

Malhauradament, jo crec que el pas d'aquesta rella per nostres terres no ha profunditzat per a servir-ne després la ferida per a una profitosa sembrada; la «Orquestra Simfònica» de Madrid és una rella molt bonica més no molt feïnera; sa *boniquesa* és tan llampanta que enlluerna, cega, fa mal...La interpretació *brillantíssima* que dóna a les obres que executa, especialment les de Wagner; el fet de tocar aquestes en concert simfònic quan són destinades al teatre; la tria d'obres, la majoria d'elles d'autors preferits, sempre els mateixos, d'importància sobradament reconeguda i per tant d'èxit segur, i la fàcil d'ofertir-los al públic juntant-les en retumbant programa, tot respon a unes grandíssimes ganes de cridar l'atenció, omplir la sala, la butxaca i enlairar la testa per a ésser coronada victoriosament pels aplaudiments aixordadors de públic nerviosament estusiasmats.

Aquesta fretura d'èxit és la única raó que guia la composició dels programes.

Parlem-ne avui d'això i precisament ara que tractem de concertistes valuosos en els quals el pecat resulta més escandalós encara.

Tota manifestació espiritual ha d'ésser ordenada, guiada per la raó; l'exposició d'una petita idea com de la més grandiosa obra artística se desenrotlla seguint un plan qui basteix els elements variables que componen tota construcció que aixís s'aixeca segura i forta. Construir és unir elements diferents que reunits formen un conjunt homogeni; per tant tots els elements constituents, per més diferents que siguin, han de subjectar-se a una unitat que guia la raó.

Un programa, ordinació per a exposar a un públic iriades obres musicals, de fet és una petita obra expositiva construïda sota una predilecció determinada d'un artista i escullint aquest entre totes les obres a propòsit les més escaïentes, o a voltes necessàries per a formar un bell conjunt. Per aquesta fi cercarà una unitat d'autors, d'escola, d'època, etc. o disposarà d'aital manera que al mostrar-se el contrast entre obres diferents, sigui això profitós per a l'elaboració d'un encertat coneixement. Aixís se facilitarà a l'auditori la percepció interna i justa de les obres que un concertista li ofereix. Guaiat per l'unitat que

seguiràn els elements que es desgranen seguidament en les obres musicals, al retenir-los, fàcilment els juntarà de nou i aixís quedarà compenetrat amb la interpretació que l'artista dóna a les obres, car coneixerà més pregona-ment aquestes, puix és un estat de consciència una diversitat de conceptes reunits en una síntesi que ha format hom qui judica. Més serà desconcertant si els elements que componen un programa són tan diversos que la majoria de l'auditori no pugui acoplar-los, relligar-los.

Cada artista al fer sensibles ses manifestacions espirituals per mitja material, construint una obra artística, ho fa usant recursos de tècnica propis i com ademés la raó guiadora és sempre la mateixa d'aquí la paritat o semblança de totes ses obres, car responen a una manera de construir igual. Un artista preminent rompent molts antics i portant novella manera de construir, forma escola, puix és seguit per altres artistes.

Un públic no s'assimilarà completament l'obra d'un artista si no coneix sa manera d'expressar, sa manera de construir; d'aquí que la multitud preferexi, siguin bons o dolents, als més coneguts. Per tant la primera audició d'una obra seria bo de preparar-la amb altres de ja conegudes però consemblants a ella i si ella pertany a una escola, no prou entesa per l'auditori, procurar conduir-lo orientar-lo, mitjantçant obres escaionades, evolutives, fins a arribar a fer-la assequible.

L'artista construeix; el públic per a copsar, per a fer-se seva l'obra, la desgrana per a tornar-la a refer després íntimament. Oferim-li també, doncs, en els programes una unitat: descabdellant-la fàcilment capirà i fruitirà les belleses dels elements que el componen, més no li fem relligar, tota una serie de contrastos, que la feina és massa grossa i no factible per a tothom, puix solament serà possible pels dotats d'esperit de domini,

Nostre públic que com ja confessarem en nostra primera crònica s'ha atascat en determinats autors, li és necessari una evolució; hi ha que aixamplar-li els horitzons com vulgarment se diu i és precís que músics coneixedors l'orientin per a fer-lo apte de copsar les belleses que avui no comprèn.

Els programes de la «Simfònica» de Madrid no sols no són orientadors sinó que no són ni armònics; ¿perquè aplegar en un mateix concert obres d'escola tan diferents com les de Bach i Strawinsky, Haydn i Strauss? ¿com volem que sigui profitós pel públic un concert del qual hom ne surt *desconcertat*?

Amb un progamaç retumbant, la finalitat del qual és la de cridar públic aprofitant obres, ja sobades, que tothom sab de memoria, junt amb altres que per falta d'orientació no podrà arribar a comprendre però si que serviràn per a *meravellar-lo* com a cosa despampanant (*pour épater*) això és sapiguer fer «réclame» per a obtenir com a bons comerciants «un poli affaire» i és senzillament llastimós que una entitat tan valuosa com la «Orquestra Simfònica» de Madrid no esmerci les seves innegables bones qualitats en intencions més elevades.

I de ses interpretacions no en parlem, que acabaríem com hem començat,

MODEST ROCA

LLIBRES

Miratges, novel·la de Carles de Fortuny). Oliva de Vilanova, impressor. Barcelona, 1913.

Una crítica d'aquesta novel·la, en el sentit estricte de la paraula, potser seria considerada inoportuna, encara que, segons la meua opinió, la crítica de qualsevol obra és sempre d'oportunitat. No serà per'xò que no la faré, sinó per no haver estudiat degudament el novel·lista Carles de Fortuny, la qual cosa, encara que sembli pretenciosa, penso fer quan el temps m'ho permeti, car és una de nostres figures literàries que mereix, per varis conceptes, més estudi del que se l'hi ha dedicat.

Les obres de la nostra literatura tenen d'ésser, al meu entendre, lo més estrictament catalanes possible; tenen de respirar l'ambient català amb tota amplitut i intensitat, car, tenim prou elements de força perquè la nostra literatura sigui notablement diferenciada de totes les altres.

En Carles de Fortuny, és el novel·lista ciutadà actual de la literatura catalana. Però cal fer algunes observacions sobre la ciutadania.

No és possible en nostres temps, ésser novel·lista propiament i eminentment ciutadà. No tenim ciutat catalana. Així com París, de certa faïçó, caracteritza a França, Catalunya no és caracteritzada per Barcelona, sinó que çò que la caracteritza és el ruralisme.

Però, així com l'Oller, sense ésser propiament naturalista, pot considerar-se com un precursor del naturalisme català que avui compta amb Víctor Català com a capdavanter i real fundador, així també en Fortuny, que és un novel·lista de valúia, pot ser considerat el precursor de la novel·la ciutadana, que, temps a venir, ha de tenir el seu real fundador.

Barcelona, en el sentit que parlem, està allunyada de Catalunya, però, indiscutiblement, per mitjà de la evolució, o Barcelona canviarà la resta de Catalunya o la resta de Catalunya canviarà Barcelona i llavors tindrem ciutat catalana i podrem tenir novel·la de la nostra ciutat.

Això no vol dir que en Fortuny no sigui novel·lista ciutadà, sinó que no pot ser-ho amb la propietat i generalitat deguda. Pot, avui, fer-se novel·la ciutadana, però parcialment, car té de fer-se de la poca gent catalana que hi ha en nostra ciutat que mereixi el qualificatiu de tal, puix la major part de nostra aristocràcia, en la pintura de la qual rau el fort d'en Carles de Fortuny, preté caracteritzar-se de castellana, i, per cert, que la major part de les vegades ho sol fer amb molt mala traça.

En Fortuny, ben considerat, pot dir-se que s'ha avançat al temps.

I ara, com he fet amb lo precedent, passaré a fer unes petites consideracions sobre «Miratges», però amb tota la claretat i sinceritat possibles, trencant, de certa faïçó, les corrents de molts de nostres crítics, que per no dir sincerament çò que senten d'una obra, fan una crítica que ningú no entén i que, a vegades, fa dubtar de si ells mateixos s'entenen.

«Miratges» és una novel·la que en circumstàncies millors hauria assolit un èxit. És força ben pensada,

revela en el seu autor un esperit observador; l'estil és correcte i agradable i té bon lèxic. Solament s'ha de fer constar que en çò que no és ciutadà sembla que en Fortuny tantegi; això es nota en la psicologia dels pastors del *pòrtic* de la citada novel·la, i, a més, potser és massa extens en alguns accidents poc interessants.

És una novel·la molt digna d'ésser llegida i està admirablement presentada i impresa.

E. ISERN I DALMÀU

Mots plaents i desplaents.
Miquel Poal Aregall. «Les Arts Gràfiques»: Joan Comas, 1917.
Publicacions de «La Revista».

Llibres com el que Miquel Poal Aregall ha publicat suara es poden comptar escassos en el nostre desvetllament cultural. Ell no ha fet poesia directament en aquest llibre; en això ha fugit d'una inclinació naturalíssima en els nostres; ell és un escriptor que ha recollit en aquest petit llibre un bon conjunt d'aforismes, molts dels quals a nosaltres no ens vénen de nou, car molt del que ell ha dit prou que ho sabem tots; més ho ha dit amb bellesa escaienta.

Ell és gairebé l'únic intel·lectual nostre que ha sabut presentar la feminitat com una nova gracia del bell llegir en un aspecte psicològic. Més en dir això darrer no voldríem presentar a en Poal Aregall com a l'escriptor imparcial que sab fer a la dona els càrregos intencionats a les seves disbauxes, com també a les bones i lloables qualitats que la fan adorable.

Indubtablement en Poal Aregall ha agredit massa; en presentar en contra de les que exposa altre tant de màximes favorables a la perpetual incipència de la dona, ell hauria lograt l'imparcialitat.

Fora d'això el llibre és llegit amb gran delectança; no sabríem dir si això ho fa el poc tractat que és l'assumpte; o l'agudeses amb què és tractat; te màximes, algunes d'elles que fan pensar força; vegi's aquesta:

—Vana preocupació la del nostre segle; voler fer dones que no siguin dones i que obrin com dones.— I aquest és un dels cent xeixanta quatre aforismes del llibre que l'hem posat portats per l'innocència de la casualitat tots ells, mes o menys, tenen un fons de pensament altament delectable.

Contra la manca d'imparcialitat que hem fet notar anteriorment, debem remarcar que el llibre és escrit amb una tant notoria visió de la realitat que sembla talment una projecció al mateix de les volubilitats de gran nombre de dones. Vegeu:

—Per a saber la vida d'una dona, el camí més curt és fer veure que no us interessa.—Perquè les dones van perdent la gracia del cos troben l'immoralitat d'un desnú.—

I com aquestos en trobaríem a dotzenes de petits pensaments; tots ells són tals en el sentit de tenir un petit espai, però que enclou molta cosa intrínseca que eixampla els seus materials límits.

J. A. FONT I CASAS

CRÓNICA

Des de les nostres columnes dem les més corals mercès a tots els periòdics que s'han ocupat d'*OFRENA*, amb paraules ben afalagadores que ens seràn sempre un estimulant per a la nostra actuació.

L'*Aplec d'Artistes novells*, que avui comencem de publicar, es compondrà de petites obretes de tots els genres (poètiques, novel·listiques, teatrals, artístiques i musicals) d'autors joveníssims, encara no prou coneguts i que, noresmenys, tenen aptituds per a fer quelcom d'importància.

Agraïrem molt el canvi a totes les revistes que reben *OFRENA*.

Probablement, en un dels números pròxims publicarem un dels quadros en prosa que ha deixat inèdits la Felip Palma, suara morta.

Densem fer aviat un article sòbres la metrificació catalana, per tal de decidir als joves a abandonar d'un cop la metrificació castellanitzada—sobre tot en materia de diftongació—que seguiren els primers poetes del Renaixement. Ja passen de mesura els errors d'aquesta mena que malmeten moltes poesíes.

La nostra llista de col·laboradors s'ha enriquida amb els noms de Ramón Miquel i Planas, Carles de Fortuny, Pere Aldaverí, Rafel Folch i Capdevila, Carles Magrinyà, Ventura Gassol, Lluís G. Pla, R. Ribera Llovet, Jaume Maurici, J. Duró i Gili, Guillem Forteza, Felip Grangés, Marià Manent Cisa, Josep Plà etc.

Els números pròxims sortiran molt més acurats en la part artística, cosa que no hem pogut fer en el present per dificultats involuntaries sorgides a darrera hora.

Mossèn Llorenç Riber, l'exquisit poeta, té ja llest i donat a l'estampa un volum de versos on sota el rètul *Inter lilia* hi aplegarà les poesíes que ha escrit dedicades a alguns Sants, entre les quals n'hi ha varies, ja conegudes, que són un joiell de poesia catalana.

El jove poeta manresà Fidel Riu Dalmau està dant la darrera repassada a dos volums de poesíes que aviat veuràn la llum, contenint un recull dels seus treballs escrits des de 1914.

Continúen celebrant-se amb èxit al «Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de l'Indústria» les vetllades de Teatre Català, en les quals cal remarcar sobre tot l'esculliment dels programes. L'interpretació costuma d'ésser bona. Mentre el nostre Teatre espera trobar un escenari on hostatjar-se amb dignitat, és lloable l'esforç de la susdita entitat i l'apoi del públic que sempre omple el local.

El 29 de novembre morí a Rouen, a causa d'un accident ferroviari, el gran poeta belga Emile Verhaeren. En la seva joventut, havia produït una revolució en el *formalisme* del vers, al qual ell li donava una llibertat que abans no tenia. A pesar de la seva inspiració un poc romàntica, el seu esperit modern va dur-lo a cantar la força, l'energia, el progrés; i darrerament s'havia deixat caure en el simbolisme. Durant la guerra fou un soldat de la seva patria, defensant-la amb la força dels seus escrits, que tenien els accents èpics i els ressons mel·langiosos d'un càntic de deslliurança. La seva obra perdurarà lluminosament, així com sa mort s'ha assenyalada com una ironia del Destí.

Ha mort també el cèlebre novel·lista polac Enric Shienckewitz, els quadres descriptius del qual sempre es podran presentar com un model d'exactitut. No ens extenem més sòbres la seva personalitat perquè ultra la seva popularitat, ja se li han dedicat recentment alguns estudis crítics. Reposi en pau l'ilustre autor del *Quo Vadis...*?

AVÍS D'ADMINISTRACIÓ

Preguem als sotscriptors de fóra que enviïn lo més aviat possible a la nostra Administració, (Corts Catalanes 550, 2.º, 1.ª), l'import de la sotscripció anual, per la bona marxa de l'Administració.

GRAVATS DE FRANCISCO ARANDA
CELONA :: IMPREMTA D'ART :: PROVENÇA, 304

MÀQUINES D'ESCRIURE

DE TOTES LES MARQUES

LES MILLORS SE PODEN ADQUIRIR
AMB 40 i 50 % D'ECONOMIA

FRANCISCO ADMETLLA

PASSEIG DE GRACIA, 29
TELEFON • 2526 •

PEDRAGOSA

Pintura Decorativa

J. BARÓ

TALLER

Carrer Diputació, n.º 119, botiga

Hules i Plumeros

Articles de Celuloide i Goma

Viuda de R. Doix

Carrer de Corribia, núm. 16

(CANTONADA TAPINERÍA)

CONFECIONS

ESPECIALITAT EN TRAJOS DE
SASTRE I ABRICS DE FANTASIA

C. Aubrador

Corts Catalanes, 550-2.ª-1.ª

**PARMIS
KIOSK**

**EMBOQUILLATS
ARTICLES PER A
FUMADORS**

TELÉFON, 3604

PORTAFERRISA, 21

Fotografia Alsina

Carme, núm. 7 : BARCELONA

ESPECIALITAT EN
TREBALLS ARTÍSTICS :
ECONOMIA,
PUNTUALITAT I
BON GUST

OFRENA

REVISTA CATALANA

*Sotscripció anyal:
5 PESSETES*

*Redacció i Administració interina:
Corts Catalanes, 550, 2.^{on}, 1.ª*

**PROPERA INAUGURACIÓ DELS
TALLERS DE FOTOGRAVAT**

ARANDA

AL CARRER DE ROSSELLÓ

Tota mena de treballs artístics.

Preus especials per a les revistes.

Confeccions a mida

Preu Fixo

Irreprotxables reproduccions
d'auténtics **TRAJOS-MODELS**

de les renombrades cases de París

Th. Drecoll ☐ Paquin

☐ Doucet ☐ Brandt ☐

Yebardi ☐ Andrée

i Cop.^a ☐ Eloy

L'Enfant ☐

Jules Pilet

☐ Siricé

i

Blum

Les
més
selectes
Novetats
per a Senyo-
ra acabem de
rebre

Extenses coleccions

en

Panes

Velluts

Peau marmotte

Burella ☐ Panyos

Spunella de Chine

Tricotine, etc., etc.

LA INVOLACIÓ
Portaferrisa, 7 i 9. Teléfon, 3.031

Preu Fixo

170